

Luomumaidon arvoketjutyöryhmän palaveri

Aika ja paikka: 23.10.16 klo 13-16 Ässäkeskus

Paikalla: Arja Peltomäki Pj, Antti Oksa, Beata Meinander, Heli Ahonen, Heta Rautpalo, Mirva Tollet, Erkki Mikola, Ulla-Maija Leskinen, Brita Suokas, Marja-Riitta Kottila ja Aura Lamminparras

1. Palaverin avaus ja esittely

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja käytiin lyhyt esittelykierron.

2. Katsaus markkina- ja tuotantotilanteeseen

Antti Oksa kertoi S-ryhmässä myyntien kehittyvän positiivisesti. Hintojen alentaminen vaikuttaa ja myös luomumaidon myynti kehittyy. Luomujuustojen myyntimäärän kasvu tällä hetkellä on 20 % luokkaa. Luomupuolella haasteita on jogurtti-viili-rahka-tuotteissa. Erityisesti luomurahkoja kaivattaisiin enemmän markkinoille.

Heta Rautpalo kertoi Ruokakeskossa luomumaidon kehityksen olevan negatiivista. Sinänsä sitä ei pidetä poikkeuksellisena, sillä myynnit laahaavat myös kaiken kaikkiaan. Poikkeuksen tekevät Pirkan luomumaidot, jotka myyvät hyvin. Hinnalla on suuri merkitys myyntiin.

Mirva Tollet kertoi, että myös Valiossa keskustellaan paljon hinnasta. Menekin kannalta perustuotekategoria hintaero suhteessa luomuun ei saa olla liian iso. Toukokuussa lanseeratun luomugoudan myynti on kehittynyt todella positiivisesti. Syksy on piristävää aikaa maitotuotteille yleisesti. Hän kertoi, että myös luomurahkan valmistamisesta on keskusteltu.

Erkki Mikola kertoi Jymy-vallankumouksen etenevän. Herkuttelutuotteet eivät ole niin hintaherkkiä, ja ensi vuonna on luvassa uusia tuotteita ja uusia jakeluteitä. Jymyn resurssit ovat jäätelössä, rahkaa ei ole toistaiseksi tulossa. Jymy on mukana marraskuun alussa Malmössä Nordic Organic Food Fairissa kartoittamassa mahdollisuuksia vientiin.

Ulla-Maija Leskinen kertoi luomuneuvonnan kuulumisia. Tuottajat ovat huolissaan tarkastusten muuttumisesta monimutkaisemmiksi. Hän oli myös huolissaan kaupan luomuvälikoiman supistumisesta maakunnissa.

Brita Suokas kertoi kuulumisia Ruralia-instituutista. Maitotalouden piirissä pohditaan tällä hetkellä jatkuuko mahdollisuus poikkeusluvalla tuottaa luomumaitoa parsinavetoissa. Hankerintamalla hän oli huomannut uuden mielenkiintoisen projektin: Luomua ja terveystuotteita - vienti Aasiaan.

Marja-Riitta Kottila esitteli Pro luomun julkaisemaa kuluttajabarometriä. Luomumaitotaloustuotteet olivat kuluttajabarometrissä kolmanneksi suosituin tuoteryhmä ja niidenkin käyttöä aitoaan lisätä. Barometrin mukaan maito- ja maitotaloustuotteet eivät luomuna poikkea niin selvästi edukseen kuin kananmunat, hevi ja lihatuotteet, mutta erottuvat nyt edukseen paremmin kuin 2013. Kuluttajat arvostavat terveyteen, eläinten hyvinvointiin ja makuun liittyviä seikkoja. Myös maidon homogeenisuus on tärkeä arvo osalle kuluttajista. (katso [liite](#))

Arja Peltomäki kertoi viljelijäpuolen tuntemuksista. Yleinen tila on odottava; miten valvonta kehittyy, miten Venäjä-kuvio muotoutuu, tuleeko uusia markkinoita?

3. Maidon D-vitamiointi – tilanne ja aikataulu

Maidon D-vitamiointia koskeneet eri tahojen lausunnot ovat olleet pääosin myönteisiä. Säädös saataneen voimaan aikaisintaan keväällä. Sen mukaan rasvaton homogenoitu maito tulee D-vitaminoida. Pro Luomun julkaiseman kuluttajabarometrin mukaan maidon kulutus lisääntyisi vähän, jos maito D-vitaminoitaisiin. Erityisesti lapsiperheet ovat kiinnostuneet vaihtoehdosta. (katso [liite](#) diat 11-12)

4. Valvontaongelmat – Keskustelu Brita Suokkaan esityksen pohjalta

Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että toimiva luomuvalvonta on edellytys luomutuotannon jatkumiselle. Ilman tuotantoehtoja ja valvontaa luomu ei ole luomua. Alkutuotannon kanssa työskentelevät törmäävät jatkuvasti maatalojen valvontaan liittyvään tyytymättömyyteen ja jopa lisääntyvään ongelmien määrään. Luomun byrokratia on yksi syy, miksi viljelijät epäröivät siirtyä luomuun. Ongelmat koskevat erityisesti luomukotieläintiloja. Keskeisimmät Britan selvityksessä ja keskustelussa esille tulleet tyytymättömyyden aiheet ovat:

1. Lisääntynyt kirjanpitovelvoite

Aikojen kuluessa kirjanpitovelvoite on paisunut niin suureksi, että sitä on hankala hallita.

2. Tulkintojen muuttuminen ja erilaisuus eri alueilla

Tulkinnat vaihtelevat eri ELY-keskusten ja eri tarkastajien välillä. Tulkintojen vaihdellessa on vaikea saada tietoa, kenen tai minkä tahon tulkinnan mukaan toimijan tulee toimija.

3. Epäselvät ohjeet, tarkastuspöytäkirjat ja -päätökset

Tuotantoehdot ovat vaikeaselkoisia eikä niiden muutoksista tiedoteta. Tämä aiheuttaa epävarmuutta, siitä, mitä tarkastetaan, mikä valvonnassa on ”vain juttelua”, ja mikä todellista tukiehtojen valvontaa. Tarkastuksen jälkeen viljelijä ei välttämättä tiedä, oliko tarkastuksessa jotain huomautettavaa, jolloin seuraamukset voivat tulla yllätyksinä. Jos tarkastuksessa ei tule ilmi, että tilalla on jotain poikkeamia ehdoista, myös tarkastuksen jälkeen tulleet huomautukset voivat jäädä huomaamatta.

4. Valittamisen mahdollisuus

Toimijat kokevat, että heillä ei ole päätöksistä valittamisen mahdollisuutta. Ohjeistuksen mukaan toimijaa on aina kuultava, mutta kuulemisessa on vaihtelevaa käytäntöä. Valitus on mahdollista tehdä myös suoraan Eviraan, joka käsittelee valituksia joka viikko. Tietoisuutta tästä olisi hyvä lisätä. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen valittaminen on virallinen, mutta useimmille toimijoille liian hidas ja rakas tie.

5. Aikataulut

Luomusertifikaattien ja mahdollisten päätösten saaminen venyy yli määräaikojen. Tämä lisää epävarmuutta arvoketjun toimijoiden välisessä kaupassa sekä kustannuksia mahdollisten markkinointikieltojen osalta.

Keskustelussa oltiin yhtä mieltä siitä, että jotain on tehtävä. Britan esityksessä mainittuja ehdotuksia kannatettiin, seuraavista teemoista nousi enemmän keskustelua:

a. Digitalisointi

Enemmän sähköistä asiointia ja yhtenäiset lomakkeet. Olisiko mahdollista saada yksi tietokanta, joka sisältäisi kaiken? Luomun WebWisu?

b. Valvonnan keskittämien / yksityistämien

Valvonnan keskittäminen olisi tärkeää erityisesti pienten tuotantohaarojen kohdalla – tulkintaerot pienenisivät kun ELYjä vähennettäisiin. Luomuvalvonnan keskittämistä ja yksityistämistä vastustetaan melko paljon. Kyseessä on poliittinen kysymys, johon liittyy mm. raha, työpaikat ja imago.

c. Pienet askeleet

Luomun tuotantoehtoihin toivottiin selkeyttä, jotta ne olisivat järkevämmät ja kirjoitettu kielellä, jota paremmin ymmärtää. Kaikille tuotantosuunnille oma luku tai kirjanen, niin että tietoa ei tarvitsisi etsiä monesta paikasta. Keskustelu sivusi myös huhupuheiden vähentämistä, ja konkretian lisäämistä. Väärinkäytöksen epäilystä tarkastuksissa pitäisi aina tehdä ilmoitus Eviraan.

Beata Meinander kertoi Evirassa valmisteltavasta seuraamusten ”liikennevalomallista”, jossa määriteltäisiin millainen seuraamus aiheutuisi mistäkin poikkeamasta. Malli sai kaikkien läsnäolijoiden tuen ja sen toivottiin tulevan ripeästi julkiseksi ja käyttöön.

6. EU:n luomulainsäädännön nykytilanne

Marja-Riitta Kottila kertoi lyhyesti, että EU:n luomusäädöksen uudistus on edennyt trilogi-vaiheeseen. EU:n parlamentin maatalousvaliokunta äänesti omista muutosesityksistään lokakuun puolivälissä. Nyt on olemassa kolme esitystä (komission alkuperäinen esitys, jäsenvaltioita edustavan neuvoston esitys sekä EU:n parlamentin (agri) esitys). Trilogissa näiden kolmen esityksen eriäviä näkökuntia sovitellaan yhteen. Parlamentin maatalousvaliokunta ei kannattanut riskiperusteista valvontaa eikä luomun jäämärajoja, joskin se halusi tarkastella niitä uudelleen. Sen sijaan se halusi pakkaamattomia luomutuotteita myyvät vähittäiskaupat luomuvalvontaan ja kasvihuonetuotannon osalta se kannatti Suomen kannalta hankalaa maayhteyttä.

Neuvottelujen odotetaan venyvän ensi vuoden puolelle ja asetuksen valmistuvan kevään aikana.

5. Seuraava kokous

Seuraava kokous päätettiin pitää **21.1.16 klo 11.30**